

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Σουζάννα-Μαρία Νικολάου Ασημίνα Βασιτίση Νταίζη-Μαργαρίτα Δανιηλίδου Βασιλική Πασχαλιώρη

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΕΡΓΟΥ **Ελληνικά
Γράμματα**

Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή

ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ Σουζάννα-Μαρία Νικολάου, Λέκτορας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
Ασημίνα Βασιτίση, Εκπαιδευτικός Α/θμιας Εκπαίδευσης
Νταίζη-Μαργαρίτα Δανιηλίδου, Σχολική Σύμβουλος Α/θμιας Εκπαίδευσης
Βασιλική Πασχαλιώρη, Εκπαιδευτικός Α/θμιας Εκπαίδευσης
Η συγγραφική ομάδα συνεργάστηκε με την κ. **Χαρίκλεια Μποζώνη**,
Εκπαιδευτικό Α/θμιας Εκπαίδευσης, κατά τη διάρκεια της συγγραφής
του βιβλίου.

ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ Ελένη Καρατζιά-Σταυλιώτη, Επικ. Καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Πατρών
Σταμάτης Βούλγαρης, Σχολικός Σύμβουλος Α/θμιας Εκπαίδευσης
Αθανάσιος Παννίκας, Σχολικός Σύμβουλος Α/θμιας Εκπαίδευσης

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ Σπύρος Γούσης, Σκιτσογράφος-Εικονογράφος

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ Μαρία Αλιφεροπούλου, Φιλολόγος

**ΥΠΕΥΘΥΝΕΣ
ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ
ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ** Αλεξάνδρα Χ. Κουλουμπαρίτση, Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
(2006-2008)
Αρετή Καραθανάση, τ. Μόνιμη Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
(2003-2006)

**ΥΠΕΥΘΥΝΕΣ
ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ** Ασπασία Οικονόμου, Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπαίδευσης (2005-2008)
Ουρανία Πρεσβέλου-Ακτύπη, τ. Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
(2004-2005)
Μαρία Παπαχρήστου, Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπαίδευσης (2003-2004)

ΕΞΩΦΥΛΛΟ Σπύρος Γούσης, Σκιτσογράφος-Εικονογράφος

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ **ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ - MULTIMEDIA A.E.**

Γ' Κ.Π.Σ./ΕΠΕΑΕΚ II/Ενέργεια 2.2.1/Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
«Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
Δημήτριος Γ. Βλάχος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ.
Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή
υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση
το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Γυμνάσιο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Τύπας
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Οικονόμου
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗΣ

ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΜΑΚΕΤΑΣ,
ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΑΛΛΑΓΩΝ ΒΑΣΕΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΩΝ
ΤΟΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ,
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ:
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΚΔΟΣΕΩΝ / Ι.Τ.Υ.Ε. «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	4
1η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Το άτομο και η κοινωνία	
Ενότητα Α΄: Η Οικογένεια	7
Κεφάλαιο 1ο: Η οικογένεια, τα μέλη της και οι μεταξύ τους σχέσεις.....	8
Κεφάλαιο 2ο: Ρόλοι, δικαιώματα και υποχρεώσεις των μελών της οικογένειας.....	10
Κεφάλαιο 3ο: Δυσκολίες που αντιμετωπίζει η οικογένεια.....	14
Ενότητα Β΄: Το Εκπαιδευτικό Σύστημα	16
Κεφάλαιο 1ο: Το εκπαιδευτικό σύστημα και το σχολείο.....	17
Κεφάλαιο 2ο: Ένα σχολείο για όλους.....	21
Ενότητα Γ΄: Η Εκκλησία	23
Κεφάλαιο 1ο: Η Εκκλησία της Ελλάδος.....	24
Κεφάλαιο 2ο: Άλλα θρησκευόμενα στην Ελλάδα.....	26
Ενότητα Δ΄: Οργάνωση κοινωνικής και πολιτικής ζωής	28
Κεφάλαιο 1ο: Οι Δήμοι στην Ελλάδα.....	29
Κεφάλαιο 2ο: Οργάνωση – Διοίκηση των Δήμων.....	31
Κεφάλαιο 3ο: Οι εκλογές στον Δήμο.....	33
Κεφάλαιο 4ο: Η οικονομική οργάνωση των Δήμων.....	35
Κεφάλαιο 5ο: Οργανωμένες ομάδες - Σύλλογοι.....	38
2η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Το άτομο και η πολιτεία	
Ενότητα Α΄: Κράτος και πολίτευμα	41
Κεφάλαιο 1ο: Το Κράτος.....	42
Κεφάλαιο 2ο: Το πολίτευμα και οι μορφές του.....	43
Κεφάλαιο 3ο: Το Δημοκρατικό Πολίτευμα.....	45
Κεφάλαιο 4ο: Οι λειτουργίες της κρατικής εξουσίας.....	48
Κεφάλαιο 5ο: Το ελληνικό Σύνταγμα.....	51
Ενότητα Β΄: Κράτος και πολίτης	53
Κεφάλαιο 1ο: Δικαιώματα και υποχρεώσεις του πολίτη.....	54
Κεφάλαιο 2ο: Πνευματικά δικαιώματα.....	57
Κεφάλαιο 3ο: Πολιτική άμυνα και Πολιτική προστασία.....	58
Κεφάλαιο 4ο: Η ενημέρωση του πολίτη.....	61
3η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Το άτομο και η Ευρωπαϊκή Ένωση	
Ενότητα Α΄: Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Ελλάδα	64
Κεφάλαιο 1ο: Η Ευρωπαϊκή Ένωση: όργανα και λειτουργίες της.....	65
Κεφάλαιο 2ο: Η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	69
Κεφάλαιο 3ο: Σχέσεις μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	70
Ενότητα Β΄: Οι Ευρωπαίοι Πολίτες	73
Κεφάλαιο 1ο: Λαοί και πολιτισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	74
Κεφάλαιο 2ο: Δικαιώματα και υποχρεώσεις των Ευρωπαίων Πολιτών.....	76
4η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Το άτομο και η Διεθνής Κοινότητα	
Ενότητα Α΄: Διεθνείς Οργανισμοί και Οργανώσεις	80
Κεφάλαιο 1ο: Παγκόσμια προβλήματα.....	81
Κεφάλαιο 2ο: Ο ρόλος των Διεθνών Οργανισμών.....	83
Ενότητα Β΄: Τα ανθρώπινα δικαιώματα	88
Κεφάλαιο 1ο: Η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.....	89
Κεφάλαιο 2ο: Τα δικαιώματα του παιδιού.....	93

Πρόλογος

Τεια χαρά! Είμαι ο Δικαιόπολις!
Μπορεί να εας φαίνεται περίεργο
το όνομά μου, αλλά ήταν η αφορμή
για να αρχίσω να εξερευνώ τον
κόσμο της Κοινωνικής και
Πολιτικής Αγωγής. Τι λέτε; Θα με
ακολουθήσετε στο ταξίδι μου;

Τεια εας! Το όνομά μου είναι
Ειρήνη. Εγώ και ο Δικαιόπολις
είμαστε φίλοι.
Μαζί θα κάνουμε αυτό
το ταξίδι! Παιδιά ελάτε!!!

Ο Δικαιόπολις είναι ήρωας του έργου «Αχαρνής» του Αριστοφάνη. Στο έργο αυτό ο Δικαιόπολις υπερασπίζεται την ειρήνη στη διάρκεια του Πελοποννησιακού Πολέμου μεταξύ Αθηναίων και Σπαρτιατών. Δεν πείθει, όμως, τους Αθηναίους συμπολίτες του να ακολουθήσουν το παράδειγμά του κι έτσι μόνος του αποφασίζει να κλείσει ειρήνη για εκείνον και για την οικογένειά του. Με τον τρόπο του αποδεικνύει τα αγαθά της ειρήνης και διακωμωδεί τη φιλοπόλεμη μερίδα του αθηναϊκού λαού της εποχής εκείνης. Με ευφυή τρόπο ο Αριστοφάνης επέλεξε για τον ήρωά του το όνομα Δικαιόπολις από τις λέξεις: Δίκαιο+ Πόλις. Από τη μια μεριά, έχουμε την «πόλη», που είναι ο χώρος μέσα στον οποίο οι άνθρωποι ζουν, δραστηριοποιούνται και συνήθως μοιράζονται παρόμοιο τρόπο ζωής και ίσως κοινούς στόχους. Από την άλλη, το «δίκαιο» που σχετίζεται με τους κανόνες με βάση τους οποίους οργανώνεται η ζωή των ανθρώπων με στόχο την αρμονική συνύπαρξή τους και την πρόοδό τους.

Η Ειρήνη πήρε το όνομά της από την ομώνυμη κωμωδία του Αριστοφάνη. Το έργο αυτό αναφέρεται στη σύναψη ειρήνης μεταξύ Αθηναίων και Σπαρτιατών και παρουσιάζει μεγάλες ομοιότητες με τους «Αχαρνής», αφού εκφράζει τον πόθο των πολιτών για ειρήνη. Η Ειρήνη είναι θεά, την οποία έχει φυλακίσει ο Πόλεμος σε βαθιά σπηλιά. Ο Τρυγαίος, ήρωας του έργου, προσκαλεί τον λαό να την ελευθερώσουν. Τρέχουν όλοι με προθυμία και τελικά κατορθώνουν να τη σώσουν.

Γνωριμία με τα σύμβολα του βιβλίου

Όπου βλέπεις...	σημαίνει:	Όπου βλέπεις...	σημαίνει:
	Συζητάμε στην τάξη		Λέμε τη γνώμη μας
	Διαβάζουμε		Ερευνούμε

Φωτογραφίες που χρησιμοποιήθηκαν ανά κεφάλαιο

1η Θεματική ενότητα

Ενότητα Α΄: Κεφ. 2: φωτ. 2.1 Ευρωπαϊκή Ένωση, φωτ. 2.2 υλικό της συγγραφικής ομάδας, φωτ. 2.3 Unicef, φωτ. 2.4 υλικό της συγγραφικής ομάδας

Ενότητα Γ΄: Κεφ. 1: φωτ. 1.1 Θρησκευτικά Δ΄ τάξης Δημοτικού σχολείου ΟΕΔΒ, φωτ. 1.2 υλικό συγγραφικής ομάδας

Κεφ. 2: φωτ. 2.1, 2.2 Μελέτη Περιβάλλοντος Β΄ τάξης Δημοτικού σχολείου ΟΕΔΒ, φωτ. 2.3 υλικό της συγγραφικής ομάδας

Ενότητα Δ΄: Κεφ. 1: φωτ. 1.1 Νομαρχία Θεσπρωτίας
Κεφ. 2: φωτ. 2.1 υλικό της συγγραφικής ομάδας
Κεφ. 4: φωτ. 4.1, 4.2 Περιοδικό «ΕΛΟΥΝΤΑ»

2η Θεματική ενότητα

Ενότητα Α΄: Κεφ. 1: φωτ. 1.1 Γεωγραφία Ε΄τάξης Δημοτικού σχολείου ΟΕΔΒ

Κεφ. 4: φωτ. 4.1 Ευρωπαϊκή Ένωση, φωτ. 4.2 Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή Γ΄ τάξης Γυμνασίου ΟΕΔΒ

Κεφ. 5: φωτ. 5.1, 5.2 Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τομ. ΙΓ΄, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1978

Ενότητα Β΄: Κεφ. 3: φωτ. 3.1, 3.2 Unicef, φωτ. 3.3 Ευρωπαϊκή Ένωση, φωτ. 3.4 Ελευθεροτυπία

3η Θεματική ενότητα

Όλο το φωτογραφικό υλικό της ενότητας προέρχεται από έντυπο υλικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης

4η Θεματική ενότητα

Ενότητα Α΄: Κεφ. 1: φωτ. 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5 UNICEF, φωτ. 1.6, 1.7 Greenpeace, Διεθνής Αμνηστία, 1.8 Ελευθεροτυπία

Κεφ. 2: φωτ. 2.1, 2.2, 2.3 Unicef

Ενότητα Β΄: Κεφ. 1: φωτ. 1.1 Focus, Greenpeace, 1.2 Διεθνής Αμνηστία, 1.3, 1.4 Το Βήμα, National Geographic 2006

Κεφ. 2: φωτ. 1.1 Ευρωπαϊκή Ένωση

Όλο το υπόλοιπο υλικό προέρχεται από τους αρμόδιους φορείς, όπου γίνεται αναφορά, ή δημόσιες υπηρεσίες (Υπουργεία, Βουλή κ.τλ.) και τους ευχαριστούμε πολύ για τη συνεισφορά τους.

1η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Το άτομο και η κοινωνία

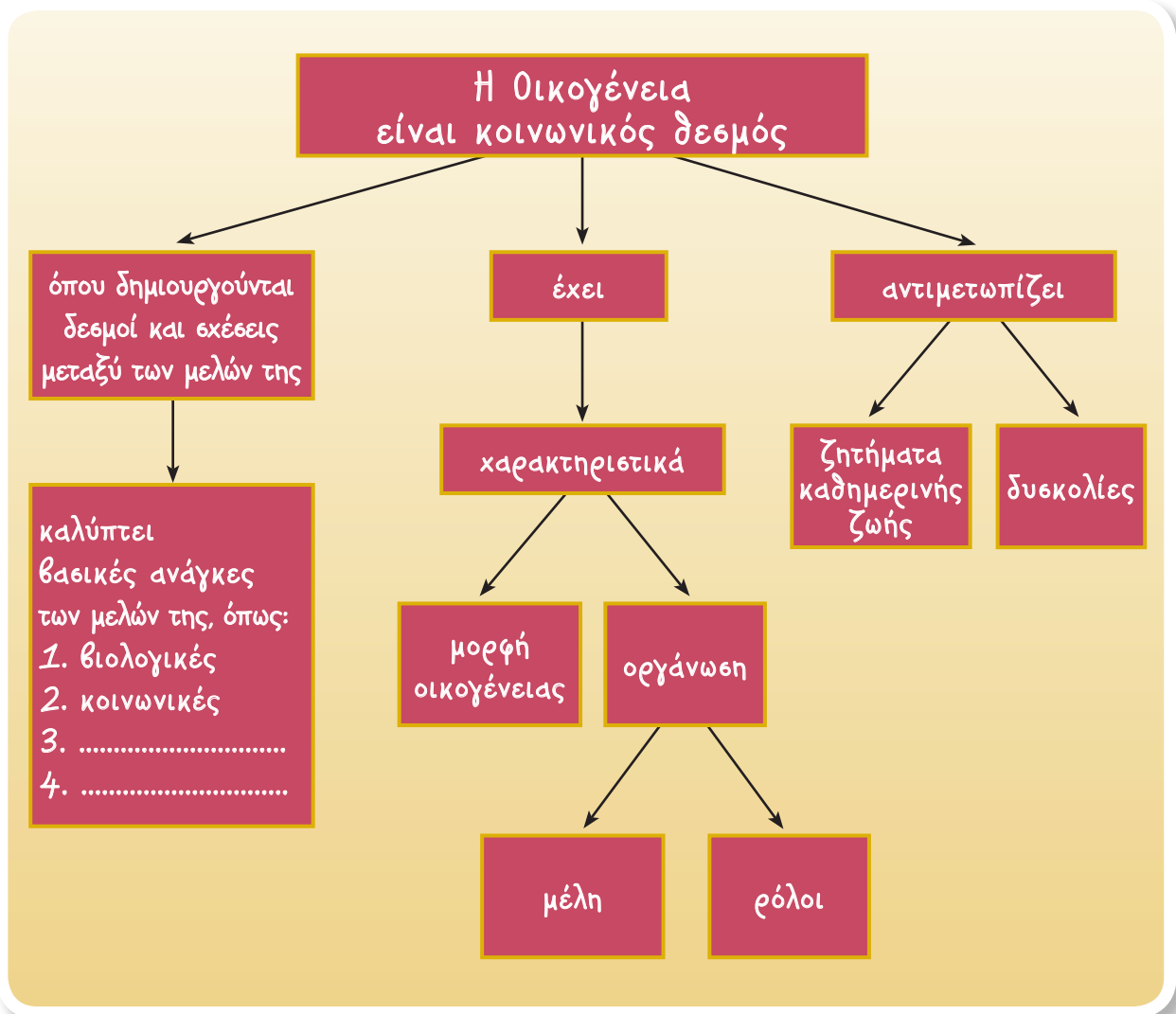
Συζητώντας
θα μάθουμε
για τα παρακάτω
θέματα:

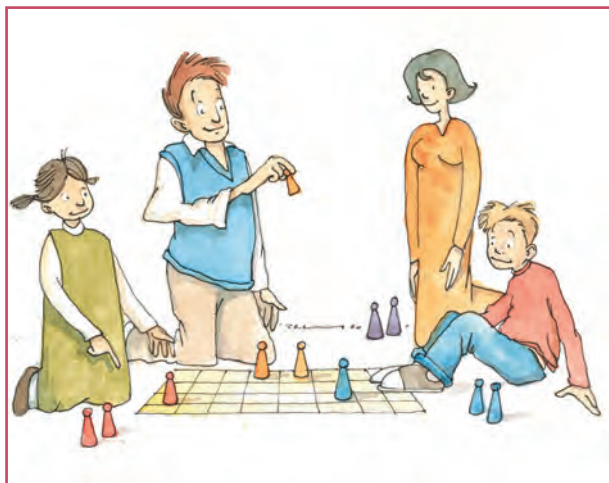
- α. Την οικογένεια
- β. Το σχολείο και το εκπαιδευτικό μας σύστημα
- γ. Την Εκκλησία
- δ. Την οργάνωση της κοινωνικής-πολιτικής ζωής

Ενότητα Α΄

Η οικογένεια

Η οικογένεια, τα μέλη της και οι μεταξύ τους σχέσεις

- ♦ Παρατηρούμε τα σκίτσα και σχολιάζουμε τις δραστηριότητες, στις οποίες μπορεί να συμμετέχουν όλα τα μέλη της οικογένειας.

Η **οικογένεια** είναι μια κοινωνική ομάδα που αποτελείται συνήθως από τους γονείς και το παιδί ή τα παιδιά που ανατρέφουν. Τα άτομα αυτά αποτελούν τα **μέλη** της οικογένειας και αναπτύσσουν μεταξύ τους **σχέσεις αγάπης, φροντίδας και αλληλοβοήθειας**. Οι γονείς δεν φροντίζουν να καλύπτουν μόνο τις πρωταρχικές – βιολογικές ανάγκες των παιδιών τους, όπως τα ρούχα, την τροφή και τη στέγη. Φροντίζουν και για τις **συναισθηματικές, πνευματικές και κοινωνικές** τους ανάγκες. Οι γονείς προσφέρουν αγάπη, προστασία, ασφάλεια στα παιδιά τους, προσπαθούν να τα κατανοήσουν και να τα βοηθήσουν να λύσουν τα προβλήματά τους. Επίσης, μεριμνούν για την εκπαίδευσή τους, τα βοηθούν να ενταχθούν στην κοινωνία και να γίνουν ανεξάρτητα άτομα και χρήσιμοι πολίτες.

Η οικογένεια αποκτά επίσημη μορφή με τον γάμο, θρησκευτικό ή πολιτικό. Η πολιτεία έχει θεσπίσει ένα σύνολο νόμων, το Οικογενειακό Δίκαιο, που αναφέρονται στον γάμο και την οικογένεια.

- ✓ Ποιες νομίζεις ότι είναι οι ανάγκες σου;
- ✓ Με ποιον τρόπο αυτές ικανοποιούνται μέσα στην οικογένεια;

- ♦ Δίνουμε παραδείγματα σχέσεων των μελών της οικογένειας:

1. Τα Χριστούγεννα συγκεντρώνεται η οικογένεια και όλοι μαζί ζουν τις παραδόσεις των ημερών και ανταλλάσσουν ευχές και δώρα.
2.
3.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Μετά από ένα ατύχημα, ο Αντρέας έσπασε το πόδι του. Πρέπει να μείνει στο κρεβάτι για αρκετό καιρό. Όλοι στο σπίτι του συμπαραστέκονται.

Η μητέρα βρίσκεται όσο περισσότερο μπορεί κοντά του και τον βοηθάει σε ό,τι χρειάζεται.

Ο πατέρας

Ο Ιωάννα, η μεγάλη του αδερφή,

Η γιαγιά ήρθε να μείνει μαζί τους για να

- ❖ Συμπληρώνουμε τις προτάσεις.
- ❖ Μοιραζόμαστε τους ρόλους και παίζουμε το σενάριο.
- ❖ Συζητάμε δικές μας εμπειρίες αναφέροντας περιπτώσεις, όπου η οικογένεια ενωμένη αντιμετώπισε ένα πρόβλημα.

ΜΕ ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ...

Η οικογένεια είναι η πρώτη και η πιο βασική κοινωνική ομάδα, στην οποία συμμετέχει ο άνθρωπος από τη γέννησή του.

*Στο πλαίσιο των οικογενειακών σχέσεων, κάθε άτομο δεν καλύπτει μόνο τις πρωταρχικές του ανάγκες, αλλά μαθαίνει να **συνυπάρχει** και να **συνεργάζεται** με τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας και να εντάσσεται ομαλά στην κοινωνία.*

Οι γονείς έχουν κυρίως την ευθύνη για την εύρυθμη λειτουργία της οικογένειας.

Τα υπόλοιπα μέλη μπορούν να συμβάλουν κι αυτά με τις ενέργειές τους, στην ομαλή καθημερινή οικογενειακή ζωή.

Ρόλοι, δικαιώματα και υποχρεώσεις των μελών της οικογένειας

φωτ. 2.1 Πυρηνική οικογένεια

φωτ. 2.2 Πολύτεκνη οικογένεια

φωτ. 2.3 Μονογονεϊκή οικογένεια

φωτ. 2.4 Πολύτεκνη και Διευρυμένη οικογένεια

- ❖ Με ποια από τις παραπάνω οικογένειες μοιάζει η δική σου;
- ❖ Ποια κοινά χαρακτηριστικά και ποιες διαφορές μπορούμε να διακρίνουμε ανάμεσα στις οικογένειες που εικονίζονται;

Α. Η μορφή της οικογένειας

Η οικογένεια αποκτά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ανάλογα με το κοινωνικό περιβάλλον, τις οικονομικές δυνατότητες, την παράδοση, τον πολιτισμό και τον τρόπο ζωής. Το βασικότερο χαρακτηριστικό είναι η μορφή της. Παλαιότερα, η πιο διαδεδομένη μορφή οικογένειας ήταν η *διευρυμένη*, στην οποία μαζί με τους γονείς και τα παιδιά ζούσαν ο παππούς και η γιαγιά. Στις σύγχρονες κοινωνίες, η πιο συνηθισμένη μορφή

οικογένειας είναι η πυρηνική που αποτελείται από τους γονείς και τα παιδιά. Η οικογένεια μπορεί να είναι επίσης πολύτεκνη (με πολλά παιδιά), μονογονεϊκή (τα παιδιά ζουν με τον ένα γονέα).

- ❖ Είπαμε ότι στην εποχή μας η πιο συνηθισμένη μορφή οικογένειας είναι η πυρηνική. Γιατί νομίζεις ότι συμβαίνει αυτό;

Β. Ρόλοι και οργάνωση

Για να λειτουργήσει ομαλά μια οικογένεια, τα μέλη της υιοθετούν και μοιράζονται διαφορετικούς ρόλους και τρόπους συμπεριφοράς. Οι γονείς φροντίζουν τα παιδιά τους και προσπαθούν να καλύψουν τις ανάγκες τους. Τα παιδιά με τη σειρά τους, φέρονται με σεβασμό και αγάπη στους γονείς τους, αναγνωρίζουν τις προσπάθειές τους και τους βοηθούν όσο και όπου μπορούν. Τα μέλη της οικογένειας έχουν και άλλους ρόλους στη ζωή τους. Οι γονείς μπορεί να είναι ταυτόχρονα και εργαζόμενοι, μέλη συλλόγων κ.ά. Τα παιδιά είναι μαθητές και παράλληλα μπορεί να αποτελούν μέλη αθλητικών ομάδων κ.ά.

Και πώς γνωρίζει το κάθε μέλος της οικογένειας τι πρέπει να κάνει;

Πριν από αρκετές δεκαετίες, οι άνδρες του επιτίου είχαν τον πρώτο λόγο. Ο μεγαλύτερος σε ηλικία άνδρας (π.χ. παππούς, πατέρας) αποφάιζε για όλα στο σπίτι. Οι γυναίκες ευνήδως ασχολούνταν με τις εργασίες του επιτίου.

- ✓ Σε ποια μορφή οικογένειας αναφέρεται ο Δικαιόπολις; Ποιοι είναι οι ρόλοι των μελών στην οικογένεια που μας περιγράφει;
- ✓ Νομίζεις ότι ισχύει το ίδιο και σήμερα για τα μέλη της οικογένειας;

- ♦ Στον παρακάτω πίνακα συμπληρώνω τα μέλη της οικογένειάς μου και ορισμένες από τις δραστηριότητες που σχετίζονται με τους ρόλους, τους οποίους μπορεί να έχει ο κάθε ένας. Για παράδειγμα: Εγώ διαβάζω, παρακολουθώ τα μαθήματά μου κτλ., η μητέρα φροντίζει για τις καθημερινές ανάγκες κτλ.

Εγώ
Διαβάζω				

Γ. Δικαιώματα και υποχρεώσεις

Αν τηρούμε κάποιους κανόνες, η οικογενειακή ζωή μπορεί να είναι αρμονική.

Θα πρέπει όμως τα μέλη της οικογένειας να γνωρίζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους.

- ♦ Συζητάμε για τους κανόνες που είναι απαραίτητοι σε μια οικογένεια, ώστε να λειτουργεί αρμονικά.

Για να εξασφαλιστεί η ομαλή λειτουργία της οικογένειας, τα μέλη της πρέπει να τηρούν συγκεκριμένους **κανόνες συμπεριφοράς**. Οι κανόνες ρυθμίζουν συνήθως αυτά που πρέπει να κάνει ή να αποφεύγει το κάθε μέλος της οικογένειας. Μέσα στην οικογένεια, τα μέλη της έχουν **δικαιώματα**, αλλά παράλληλα και **υποχρεώσεις**. Για παράδειγμα, πρέπει να κάνω ησυχία, όταν διαβάζει ο αδερφός μου. Είναι **υποχρέωση** για μένα, αλλά ικανοποιεί και το **δικαίωμα** του αδερφού μου να διαβάζει με ησυχία.

- ♦ Χωριζόμαστε σε ομάδες και καταγράφουμε κάποια από τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που έχουμε εμείς ως μέλη της οικογένειάς μας.

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ
Έχω δικαίωμα να διαβάζω με ησυχία στο δωμάτιό μου.	Έχω υποχρέωση να κάνω ησυχία, όταν κοιμάται κάποιο μέλος της οικογένειάς μου.
Έχω δικαίωμα να παίζω, όταν τελειώσω τα μαθήματά μου.	Έχω υποχρέωση να μη δημιουργώ προβλήματα, αν οι γονείς μου δεν έχουν χρόνο ή δεν μπορούν να ικανοποιήσουν μια επιθυμία μου.
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Σε μια οικογένεια ζουν ο πατέρας, η μητέρα και τα δυο παιδιά, ο Γιώργος και η Χριστίνα. Οι γονείς έχουν επιστρέψει από τη δουλειά τους και είναι πολύ κουρασμένοι. Τα παιδιά φωνάζουν, μαλώνουν και

- ❖ Συζητάμε και συμπληρώνουμε το σενάριο (τι γίνεται μετά;)
- ❖ Πώς μπορούμε να αντιμετωπίσουμε παρόμοιες καταστάσεις;
- ❖ Μοιραζόμαστε τους ρόλους και παίζουμε το σενάριο.

ΜΕ ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ...

Χαρακτηριστικό στοιχείο της οικογένειας είναι η μορφή της. Υπάρχουν διαφορετικές μορφές οικογένειας ανάλογα με τον αριθμό των μελών της, τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, την παράδοση ενός τόπου, τα ήθη και τα έθιμα. Στη σημερινή εποχή, η πιο συνηθισμένη μορφή οικογένειας είναι η πυρηνική.

*Απαραίτητο στοιχείο για την **ομαλή λειτουργία** της οικογένειας είναι η **οργάνωσή** της. Τα μέλη της αναλαμβάνουν ρόλους, από τους οποίους προκύπτει και η συμπεριφορά τους. Στην ομαλή λειτουργία της οικογένειας συντελούν και οι κανόνες συμπεριφοράς που πρέπει να τηρούν τα μέλη της.*

Δυσκολίες που αντιμετωπίζει η οικογένεια

Παρατηρούμε τα σκίτσα και συζητάμε όλοι μαζί:

- ❖ Ποιες δυσκολίες μπορεί να έχει μια οικογένεια;
- ❖ Πώς μπορούν να αντιμετωπιστούν τέτοιες δυσκολίες;

Συχνά η οικογένεια αντιμετωπίζει δυσκολίες και συγκρούσεις που προκαλούνται από διάφορους παράγοντες είτε εσωτερικούς, όπως η έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ των μελών ή κάποιο σοβαρό πρόβλημα υγείας, είτε εξωτερικούς, όπως η ανεργία των γονέων, η αδυναμία ένταξης στην τοπική κοινωνία ή μια ξαφνική καταστροφή.

Οι περισσότερες δυσκολίες μπορούν να αντιμετωπίζονται από την οικογένεια, όταν όλα τα μέλη της είναι **ενωμένα**, δείχνουν **διάθεση για συνεργασία**, **συζητούν μεταξύ τους**, προσπαθούν **να κατανοήσουν και να βοηθήσουν ο ένας τον άλλον**.

Όταν πρόκειται για προβλήματα που οφείλονται σε εξωτερικούς παράγοντες, όπως η ανεργία ή τα οικονομικά προβλήματα, είναι απαραίτητη η υποστήριξη της οικογένειας από το κράτος με μέτρα πρόνοιας.

❖ Ο Γιάννης είναι 12 ετών. Τελευταία είναι πολύ νευρικός και μιλάει απότομα στους γονείς του. Η οικογένειά του προβληματίζεται και αναρωτιέται τι του συμβαίνει. Συζητάμε και καταγράφουμε δυσκολίες που μπορεί να δημιουργηθούν στις σχέσεις των μελών της οικογένειας εξαιτίας της συμπεριφοράς του.

- ◆ Με τη Μαρία την αδερφή του
- ◆ Με τον Κώστα τον μεγαλύτερό του αδερφό
- ◆ Ο μπαμπάς
- ◆ Η μαμά

Πολλές φορές, όμως, οι δυσκολίες μέσα στην οικογένεια είναι σοβαρές και οδηγούν σε συνεχείς καβγάδες μεταξύ των μελών, συγκρούσεις, βία ή και διαζύγιο. Για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων και την προστασία των μελών της οικογένειας, υπάρχουν φορείς και υπηρεσίες, όπως είναι οι **οικογενειακοί σύμβουλοι** ή τα **συμβουλευτικά κέντρα στήριξης της οικογένειας**. Σε αυτά μπορούν να απευθυνθούν τα μέλη της οικογένειας προκειμένου να βοηθηθούν. Όταν όμως η αντιμετώπιση των εσωτερικών προβλημάτων είναι αδύνατη, τότε αναζητείται λύση με βάση τους νόμους που έχει θεσπίσει η πολιτεία.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Οι γονείς της Ελένης εργάζονταν σε ένα εργοστάσιο, το οποίο έκλεισε. Εδώ και δύο μήνες ο πατέρας της ψάχνει για δουλειά και η μητέρα της προσπαθεί να βοηθήσει δουλεύοντας περιστασιακά. Η Ελένη έχει κι έναν μεγαλύτερο αδερφό, τον Θανάση, 17 ετών.

- ✓ Συζητάμε τρόπους με τους οποίους η οικογένεια της Ελένης μπορεί να αντιμετωπίσει τη συγκεκριμένη κατάσταση.
 - ◆ Ποιες είναι οι δυσκολίες που θα αντιμετωπίσει η οικογένεια της Ελένης;
 - ◆ Πού μπορεί να απευθυνθεί για να ζητήσει βοήθεια;

ΜΕ ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ...

Στην οικογένεια πολλές φορές δημιουργούνται δυσκολίες, που μπορεί να οφείλονται σε εσωτερικούς παράγοντες, όπως η έλλειψη επικοινωνίας των μελών ή σε εξωτερικούς παράγοντες, όπως η ανεργία και τα οικονομικά προβλήματα. Κάποιες εσωτερικές δυσκολίες είναι δυνατόν να ξεπεραστούν με **κατανόηση, συζήτηση, αλληλοβοήθεια και συνεργασία των μελών**. Σε περιπτώσεις που οι δυσκολίες είναι αδύνατο να επιλυθούν μέσα στην οικογένεια, τα μέλη της μπορούν να απευθυνθούν στις κοινωνικές υπηρεσίες, που υπάρχουν γι' αυτό τον σκοπό.

Ανακεφαλαίωση

Η οικογένεια είναι η πρώτη και πιο βασική ομάδα, μέσα στην οποία γεννιέται και μεγαλώνει ο άνθρωπος. Μέσα στην οικογένεια τα μέλη της ικανοποιούν τις βασικές τους ανάγκες και ευχρόνως μαθαίνουν να συνυπάρχουν και να συνεργάζονται.

Χαρακτηριστικό της οικογένειας είναι η μορφή της. Στη σημερινή εποχή, η πιο συνηθισμένη μορφή οικογένειας είναι η πυρηνική.

Για την καλύτερη οργάνωση και λειτουργία της οικογένειας, κάθε μέλος της αναλαμβάνει ρόλους και ακολουθεί κανόνες συμπεριφοράς, οι οποίοι ορίζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του.

Πολλές φορές, η οικογένεια αντιμετωπίζει δυσκολίες, οι οποίες μπορεί να οφείλονται σε εσωτερικούς ή εξωτερικούς παράγοντες. Όταν οι δυσκολίες δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν από την ίδια την οικογένεια, τότε τα μέλη της απευδύνονται στις κοινωνικές υπηρεσίες ή αναζητείται λύση με βάση τους νόμους που έχει θεσπίσει η πολιτεία.

Ενότητα Β΄ Το Εκπαιδευτικό Σύστημα

